

Prostor koji poziva djecu na igru

Djeca se igraju svuda, ne samo na klasičnim igralištima. Javne prostore češće koriste porodice kad su prilagođeni i starateljima – s klupama, prirodom i sadržajem. Posebno su važni za porodice s nižim prihodima

Ako ga izgradite, hoće li dolaziti – i hoće li se zadržati?

Tim Gill

Nezavisni naučnik

London, UK

Kada razmišljate o djeci i gradskom javnom prostoru, koja vam slika najčešće pada na pamet?

- Najčešće je to igralište, sa svojim poznatim šablonom opreme primarnih boja raspoređenim po ravnoj površini. Međutim, djeca se mogu igrati i igraju se skoro svugdje i s gotovo svime. Opservacijske i anketne studije o ponašanju porodice sugeriraju lekcije o tome kako stvoriti javne prostore koji pozivaju porodice da zaista koriste taj javni prostor kako bi poboljšali igru svoje djece

Mnoge od ovih studija sadrže spoznaje relevantne za nauku o ponašanju, čak i ako nisu prikazane kao takve. Naprimjer, česta spoznaja je da se djeca više igraju u prostorima gdje postoje klupe za staratelje. Ovo odražava napetost, koja je u središtu nauke o ponašanju, između želje da se nešto učini i stvarnog djelovanja o pitanju te namjere: *roditelji, možda, žele da se njihova djeca igraju, ali zapravo im dopuštaju da se igraju samo onda kada im je ugodno da ostanu u blizini kako bi mogli nadgledati.*

Dobri javni prostori poboljšavaju živote urbanih građana svih uzrasta, a ne samo porodica s malom djecom. Ali, oni su naročito važni za porodice koje žive u područjima s niskim prihodima ili stanovanjima ispod standarda, koje imaju najviše dobiti od vanjskog prostora, a najčešće imaju najmanje pristupa takvim prostorima **(Svjetska zdravstvena organizacija, 2016)**. *Za djecu je igra na otvorenom usko vezana za dobrobit te zdrav rast i razvoj (Ginsburg, 2007)*. *Za staratelje, vanjski prostor koji obiluje prirodom i restorativnim kvalitetima omogućava opuštanje, razonodu i pozitivne interakcije s njihovom djecom, porodicom i prijateljima (Roe & McCay, 2021)*.

Nažalost, neki javni prostori očigledno ne uspijevaju privući i zadržati porodice. Modernistički arhitekti izuzetno se dive minimalističkim linijama Schouwburgpleina – trga u centru Rotterdama – ali, porodice nikako nisu voljele ovaj prostor, pa ga je grad preuređivao tokom cijele godine dodajući umjetnu travu, fontane i sportsku opremu (vidi dolje).

Privremeni redizajn Schouwburgplein, Rotterdam

Ova prostorna analiza jednog naselja u Antverpenu istražuje kako poboljšanje pješačkih staza može učiniti prostor pristupačnijim, potencijalno povećavajući njegovo korištenje.

Ilustracija: *Ustupljeno ljubaznošću grada Antwerpena/Kind & Samenleving, Fris in het Landschap i Luc Deschepper*

Šta pomaže da javni prostori budu u službi porodicama i da ostvare svoj puni potencijal?

-Nedavne opservacijske i anketne studije sugeriraju da su ključni sastojci lokacija i pristup, različite mogućnosti za igru, uključujući prirodne elemente te mjesta za sjedenje i zadržavanje (Talarowski, 2017; Hellerman, 2021). Osim ovih faktora lokacije i dizajna, uspješni javni prostori trebaju dobro upravljanje i održavanje kako bi se porodice osjećaju društveno sigurnim i dobro zbrinutim.

Studije dosljedno pokazuju da djeca provode više vremena igrajući se napolju u zelenijim kvartovima i u područjima u kojima nema gustog saobraćaja: nalaz koji rezonira s inicijativama za vraćanje uličnog prostora za igru i druženje (Bertolini, 2020). Možda iznenađujuće, ali čini se da broj igrališta u susjedstvu nije toliko značajan (**Lambert et al., 2019**). Međutim, igrališta su očigledno popularna mjesta za igru djece, kao što pokazuju ankete i opservacijske studije (**Dodd et al., 2021; Hellerman, 2021**). Čini se da lokacija, prohodnost i lak pristup promoviraju njihovu upotrebu (**Bornat, 2016**).

Javni prostori će imati najveći broj potencijalnih korisnika ako se nalaze u blizini ključnih porodičnih destinacija, kao što su škole, ustanove za grupnu brigu o djeci, zdravstvene usluge i trgovački centri. Analiza javnih prostora i objekata u naselju, kao i ruta koje ih povezuju (vidi sliku 2) koja se temelji na mapama, može istaknuti područja koja su u potrebi, nedostatke različitih vrsta prostora, potencijalne lokacije i prepreke koje onemogućavaju pristup. *Rezultati ovakvih analiza također mogu biti osnova za lokalni angažman (Gill, 2021).*

Dizajn s fokusom na zabavu – i element rizika

Kako treba dizajnirati dobro lociran javni prostor da potakne igru, istraživanje i povezivanje?

Jedan sastojak oko kojeg se svi mogu složiti jeste zabava. Mladi umovi su itekako u istom tonu s razigranim mogućnostima svijeta oko sebe: pogledajte, naprimjer, trajnu privlačnost hodanja po niskom zidu od cigle pored trotoara. Uspješni dizajneri igre oslanjaju se na ovaj uvid. Oni razmišljaju u pravcu „*mogućnosti za igru*“:

- fizičkih karakteristika u prostoru koje pozivaju ili podstiču različite vrste igrivih interakcija i ponašanja.

Mogućnosti nisu samo stvar fizičkih interakcija; one mogu podrazumijevati mnogo različitih modaliteta pomoću kojih mogu poticati inkluzivnije dizajne. Prostor za sjedenje i „*predmeti za sjedenje*“ omogućavaju starateljima da se odmaraju i druže dok drže na oku svoju djecu; oni su ključni uvjet za svaki javni prostor koji ima za cilj da angažira ljude na bilo koji vremenski period (Gehl, 2010). Mekani materijali kao što su pijesak, pijesak i voda stvaraju beskrajne mogućnosti za konstrukciju i maštovitu igru – što zna svaki dobar odgajatelj u ranom djetinjstvu.

Dodavanje cvijeća i biljaka poziva na senzorno istraživanje kroz miris i dodir. Prirodni elementi u urbanom javnom prostoru povezani su s poboljšanim mentalnim zdravljem i kod djece i kod odraslih, uključujući niže razine **ADHD-a**, depresije i anksioznosti, uz neke dokaze o efektu „*doza – učinak*“. Drugim riječima, izloženost čestim iskustvima dovode do boljih ishoda (Roe & McCay, 2021).

Još jedan koristan uvid u dizajn je da su djeca – čak i vrlo mala djeca – aktivno u potrazi za neizvjesnostima, izazovima, pa čak i mrvicama opasnosti u svojoj igri. Taj „*zastrašujuće-zabavan*“ osjećaj leptirića u stomaku je ono što čini igru zanimljivom za mnogu djecu (Sandseter, 2009). Dječiji psiholozi tvrde da rizična igra pomaže djeci da upoznaju iskustva poput neizvjesnosti i potencijalne štete zajedno s tjelesnim osjećajima koja ih prate te na taj način smanjuje anksioznost i paniku koji, inače, mogu biti iscrpljujući za neku djecu dok odrastaju (Dodd & Lester, 2021).

Međutim, neki odrasli se bore s konceptom rizične igre. Uravnotežen pristup upravljanja rizikom – onaj rizik koji prepoznaje koristi, kao i na njegovo ukazivanje – može pomoći u donošenju zdravih odluka (Gill, 2018). U Škotskoj, naprimjer, regulatori za brigu o djeci prihvatili su pristupe rizika i koristi kao način podrške izazovnoj igri na otvorenom i iskustvima učenja (Care Inspectorate, 2016).

Veći prostor za nauku o ponašanju

U ovom članku sumirao sam veliki broj opservacijskih i anketnih studija o ponašanju djece i staratelja. Ove studije jasno pokazuju da će dobar dizajn, na pravoj lokaciji, uveliko osigurati da

djeca i staratelji mogu iskoristiti prednosti redovnih aktivnosti na otvorenom.

Koliko sam upoznat, još ne postoji sličan korpus koji koristi pristup uvida u ponašanja da rigorozno testira alternativne hipoteze o dizajnu javnog prostora. Međutim, ovo se počinje mijenjati. Naprimjer, Jeschke et al. (2022) nedavno su proveli studije ponašanja koje sugeriraju da djecu zaista više privlače – i da se igraju duže – manje standardizirana i izazovnija svojstva za igru. Studije ponašanja imaju potencijal da pruže daljnji uvid u lociranje i dizajniranje javnih prostora za igru, te da osiguraju da djeca i njihovi staratelji mogu zauzeti mjesto koje im pripada, kao aktivni, angažirani učesnici u javnom životu gradova.

Reference:

- Bertolini, L. (2020). From “streets for traffic” to “streets for people”: Can street experiments transform urban mobility? *Transport Reviews*, 40(6), 734–753.
- Bornat, D. (2016). Housing design for community life. ZCD Architects.
- Care Inspectorate. (2016). My world outdoors.
https://www.careinspectorate.com/images/documents/3091/My_world_outdoors_-_early_years_good_practice_2016.pdf
- Dodd, H., Fitzgibbon, L., Oliver, B., & Nesbit, R. (2021). Children’s play and independent mobility in 2020: Results from the British Children’s Play Survey. *International journal of environmental research and public health*, 18(8), 4334.
- Dodd, H., & Lester, K. J. (2021). Adventurous play as a mechanism for reducing risk for childhood anxiety: A conceptual model. *Clinical child and family psychology review*, 24(7), 164–181.
- Gehl, J. (2010). *Cities for people*. Island Press.
- Gill, T. (2018). *Playing it safe: A global white paper on risk, liability and children’s play in public space*. Bernard van Leer Foundation.
- Gill, T. (2021). *Urban playground: How child- friendly planning and design can save cities*. RIBA Publishing.
- Ginsburg, K. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *Pediatrics*, 119(1), 182–191.
- Gürdoğan, B., Gürdoğan, S., & Tang Thomsen, G. (2019). *Playground ideas for 0–3 years*. Superpool/Bernard van Leer Foundation.
- Hellerman, G. (2021, 15 December) *Playing outside: Who, where and what? Urban springtime*.
<https://urbanspringtime.blogspot.com/2021/12/playing-outside-who-where-and-what.html>
- Jeschke, A. M., Caljouw, S. R., Zaal, F. T. J. M., & Withagen, R. (2022). Height, size, and/or gap width variation in jumping stone configurations: Which form of variation attracts children the most? *Ecological psychology*, 34(3), 90–108.
- Lambert, A., Herrington, S., & Brussoni, M. (2019). What Is the relationship between the neighbourhood built environment and time spent in outdoor play? A systematic review. *International journal of environmental research and public health*, 16(20), 3840
- Roe, J., & McCay, L. (2021). *Restorative cities: Urban design for mental health and wellbeing*. Bloomsbury.
- Sandseter, E. (2009). Affordances for risky play in preschool: The importance of features in the play

environment. Early childhood education journal, 36(5), 439–446

Talarowski, M. (2017). London Study of Playgrounds: The influence of design on play behavior in London vs New York, San Francisco, and Los Angeles. Studio Ludo.

World Health Organization. (2016). Urban green spaces and health. WHO Regional Office for Europe.

[View Fullscreen](#)

Collections

Autorski tekstovi